

ian merchant fleet. Graduates of these maritime educational institutions have to work on vessels under a foreign flag. Significant role of competitive future navigators' readiness in professional activity is in their qualitative preparation from interpersonal communication, which includes communication with representatives of foreign shipping companies, ports, pilots, and members of the ship's team, including foreign sailors in multinational crews. From successful professional communication depends on the positive interaction between the communicators, which affects the safety of voyages, successful delivery of passengers and cargo to the designated place.

The article reveals the essence of the phenomenon of "communication" and its components: communication, interactivity and perception. Particular attention in the work is paid to the role of intercultural adaptation of future navigators and its three dominant theoretical and empirical approaches.

In order to improve the future navigators' positive attitude towards the multicultural environment, the use of tolerance training was of great importance in research work. The combination of these methods positively contributed to the task of increasing the interest in the multinational world environment, its cultural diversity, peculiarities of existence, as well as the development of ethno-cultural tolerance, respect for different nations, religions, languages, traditions, etc., the student confidence of successful communication in their professional life.

Key words: interpersonal communication, maritime universities, future navigators, intercultural tolerance, intercultural adaptation, training.

УДК 378.14

Анна ДОБРОВОЛЬСЬКА

кандидат фізико-математичних наук, доцент,
доцент кафедри медичної інформатики, медичної і біологічної фізики
Івано-Франківського національного медичного університету,
м. Івано-Франківськ, Україна
e-mail: anna68@meta.ua

ФОРМУВАННЯ ІТ-КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ МЕДИЧНІЙ ІНФОРМАТИЦІ: СТАВЛЕННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

У статті акцентовано увагу на понятті «самостійна робота» в контексті його використання в процесі формування інформаційно-технологічної компетентності (ІТ-компетентності) майбутніх лікарів під час навчання дисципліні природничо-наукової підготовки (ДПНП) «Медична інформатика» («МІ»). У межах розробленої анкети проведено опитування суб'єктів дослідження, а також оцінено його результати з використанням відповідних методів математичної статистики. Отримано висновок, що в процесі формування ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «МІ» має місце позитивне ставлення майбутніх фахівців до самостійної роботи. Встановлено, що фрагментарне чи регулярне використання майбутніми лікарями розроблених посібників з метою навчання ДПНП «МІ» суттєво впливає на розвиток ставлення до самостійної роботи, а також на її організацію і реалізацію в процесі формування ІТ-компетентності. Отримано висновок, що навчальні посібники можна вважати ефективним засобом організації і реалізації самостійної роботи майбутніх фахівців під час навчання зазначеній ДПНП, що забезпечує формування їх ІТ-компетентності.

Ключові слова: ІТ-компетентність; самостійна робота; ранги.

Інтеграція України до європейського освітнього простору обумовлює модернізацію системи вищої медичної освіти, котра передбачає створення умов для індивідуального розвитку майбутніх фахівців, а також їх соціалізацію і самореалізацію в сучасному світі.

Самостійність є професійно необхідною якістю особистості будь-якого лікаря, бо в наш час неможливо бути висококваліфікованим фахівцем без постійного оновлення знань, набуття вмінь і навичок. Тому сучасний лікар має бути готовим до регулярної самостійної професійно-освітньої діяльності, а саме:

- отримувати знання і підвищувати кваліфікацію;
- застосовувати отримані знання під час прийняття конкурентоспроможних рі-

шень і трансформувати їх в інноваційні технології;

- проявляти соціальну і професійну мобільність;
- працювати в команді і приймати рішення після професійного обговорення.

За таких умов зростає значущість самостійної роботи майбутніх фахівців під час освітнього процесу в профільних закладах вищої освіти (ЗВО), до організації і навчально-методичного забезпечення якої застосовуються нові підходи, і котра може здійснюватись самостійно або під керівництвом викладача як під час аудиторних занять, так і в позааудиторний час, бо її вважають одним з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом у профільних ЗВО.

Для поняття «самостійна робота» на сьогоднішній день відсутнє єдине трактування (табл. 1) [7; 9; 12; 15; 17; 18; 21; 24].

У межах наведених трактувань (табл. 1) самостійна робота визначається як навчальна діяльність чи її вид, або як форма навчання, або як дидактичний засіб навчання, або як форма пізнавальної діяльності, або як засіб індивідуалізації процесу навчання, що передбачає прояв свідомості і творчості за наявності відповідної мотивації, або як наукова робота за методичного і наукового керівництва викладача тощо.

У контексті нашого дослідження ми дотримувались думки, що *самостійна робота* – це складне багатогранне і поліфункціональне педагогічне явище, зважаючи на те, що в процесі вищої медичної освіти виконання самостійної роботи передбачає не тільки навчальну діяльність майбутніх фахівців, але й їх дослідницьку діяльність, що досить часто має творчий характер і забезпечує творчий розвиток особистості кожного з них. Тому самостійну роботу можна вважати одним з головних засобів забезпечення якості підготовки майбутніх лікарів у профільних ЗВО.

Для розвитку в майбутніх фахівців мотивації до самостійної роботи необхідні сучасні, науково обґрунтовані підручники чи навчальні і методичні посібники як засоби, за допомогою яких особа, яка навчається, може вибудовувати індивідуальні траєкторії самоосвіти в процесі самостійної навчальної діяльності [13]. Ця думка підтримує думку А. Алексюка, котрий вважав, що однією з основних форм самостійної роботи осіб, які навчаються, є підручники і навчальні посібники [2].

З метою навчання майбутніх лікарів дисципліні природничо-наукової підготовки (ДПНП) «Медична інформатика» («МІ») в Івано-Франків-

ському національному медичному університеті (ІФНМУ) були розроблені і запроваджені посібники «Медична інформатика. Практикум», «Медична інформатика. Тестові завдання», котрі є авторськими розробками і складовими відповідних навчально-методичних комплексів.

Проблему самоосвіти вивчали А. Айзенберг, А. Громцева, Ю. Калугін, Б. Райський, Г. Серіков, Д. Фельдштейн, А. Ходжаян, Т. Яворська [1; 6; 11; 16; 19; 22; 23; 26] та інші науковці.

Феномен самостійної роботи майбутніх фахівців у процесі вищої освіти та питання її організації вивчали М. Васляєва, В. Винник, Ю. Гончарова, І. Задорожна, О. Лаврентьєва, Н. Уйсімбаєва, Ю. Щербяк [3-5; 8; 14; 20; 25] та інші.

Не дивлячись на наявні достатньо ґрунтовні дослідження щодо кола окреслених питань, феномен самостійної роботи в контексті її організації і реалізації з метою формування інформаційно-технологічної компетентності (ІТ-компетентності) майбутніх лікарів під час навчання ДПНП «МІ», зокрема і з використанням розроблених посібників, вивчений недостатньо.

Метою дослідження було вивчення питання ставлення майбутніх лікарів до самостійної роботи, спрямованої на формування їх ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «МІ», а також до її організації і реалізації, зокрема і з використанням розроблених посібників.

Дослідженню передувало створення анкети, яка містить 11 запитань [10].

Формулюючи запитання для анкетного опитування, автор зважав на те, що, самостійній роботі, яка реалізується під час навчання ДПНП «МІ» і забезпечує формування ІТ-компетентності майбутніх лікарів, властиві мотиваційний, когнітивний, інформаційно-змістовний, діяльнісний, процесу-

Таблиця 1 – Дефініція поняття «самостійна робота»

Прізвище автора	Трактування
В. Загвязинський	<i>Самостійна робота</i> – це діяльність студентів по засвоєнню знань і вмінь, яка відбувається без безпосереднього керівництва викладача, хоча і спрямовується ним
І. Зимня	<i>Самостійна робота</i> – це діяльність, що організовується особою, яка навчається, з огляду на її внутрішні пізнавальні мотиви
Г. Коджаспірова, О. Коджаспіров	<i>Самостійна робота</i> – це такий вид навчальної діяльності, за якого самостійність особи, що навчається, проявляється як під час постановки проблеми, так і під час здійснення контролю, самоконтролю і корекції
П. Підкасистий	<i>Самостійна робота</i> – це дидактичний засіб навчання, штучна педагогічна конструкція
О. Рубаник, Г. Большакова, Н. Тельних	<i>Самостійна робота</i> – це робота, яку особа, що навчається, планує, а також виконує за завданням і за методичного керівництва викладача, але без його безпосередньої участі
В. Сенашенко, Н. Жалкіна	<i>Самостійна робота</i> – це не лише планована навчальна, але і наукова робота особи, що навчається, за методичного і наукового керівництва викладача
М. Федорова, Л. Якушина	<i>Самостійна робота</i> – це форма пізнавальної діяльності, що виконується в слухний час за особистою ініціативою
О. Щеголева	<i>Самостійна робота</i> – це засіб індивідуалізації процесу навчання у вигляді фронтальної, групової й індивідуальної навчальної діяльності, що виконується як в аудиторії, так і поза неї

льний, рефлексивно-оцінний компоненти [10], а для її організації і реалізації використовуються відповідні навчальні посібники. Окрім того, вибір запитань визначався особистим досвідом автора.

Від респондентів вимагалось вибрати один з можливих варіантів відповіді на кожне сформульоване запитання.

Дослідження супроводжувалось використанням таких загальнотеоретичних і конкретно-педагогічних теоретичних методів як аналіз, синтез, порівняння і зіставлення, конкретизація, систематизація, узагальнення, а також методів математичної статистики для оцінювання одержаних даних.

У дослідженні серед суб'єктів освітнього процесу ІФНМУ взяли участь 150 осіб (I група – 78 осіб, II група – 72 особи), які навчались на II курсі медичного факультету за спеціальністю 222 «Медицина» (2017–2018 навчальний рік) і перебували в певних умовах (табл. 2).

Таблиця 2 – Умови дослідження, в яких перебували особи, котрі вивчали ДПНП «МІ»

Група	Умови
I група	– у процесі навчання розроблені посібники «Медицина інформатика. Практикум», «Медицина інформатика. Тестові завдання» використовувались фрагментарно
II група	– у процесі навчання постійно використовувались розроблені посібники «Медицина інформатика. Практикум», «Медицина

Таблиця 3 – Результати кореляційного аналізу, а також оцінювання наявності і достовірності лінійного кореляційного зв'язку (за кількостями відповідей на анкетні запитання)

Критерії і висновки	I група (n = 78)	II група (n = 72)	n = 150
r	- 0,608	- 0,836	- 0,736
r*	0,602		
Висновок	r ≥ r*, наявний достовірний кореляційний зв'язок		
t	- 2,299	- 4,572	- 3,266
t*	2,262		
Висновок	t > t*, наявний лінійний кореляційний зв'язок		

Таблиця 4 – Результати кореляційного аналізу, а також оцінювання наявності і достовірності лінійного кореляційного зв'язку (за кількостями відповідей на анкетні запитання)

Критерії і висновки	Група				
	ЛНМУ (n = 95)	ТДМУ (n = 79)	ВНМУ (n = 45)	ДМА (n = 81)	ІФНМУ (n = 150)
r	- 0,919	- 0,910	- 0,837	- 0,952	- 0,684
r*	0,602				
Висновок	r ≥ r*, наявний достовірний кореляційний зв'язок				
t	- 7,011	- 6,580	- 4,586	- 9,370	- 2,809
t*	2,262				
Висновок	t > t*, наявний лінійний кореляційний зв'язок				

За результатами анкетного опитування був отриманий висновок, що його учасники відповідали на сформульовані запитання обдумано і вмотивовано, а самі результати заслуговують на довіру, бо між кількостями позитивних відповідей (оцінювались 2 балами) і кількостями негативних відповідей (оцінювались 0 балами), які дали суб'єкти освітнього процесу, існує достовірний від'ємний лінійний кореляційний зв'язок ($|r| \geq r^*$, $r < 0$, $|t| > t^*$ у табл. 3, ймовірність помилки першого роду $\alpha = 0,05$).

З метою вирішення сформульованого завдання до дослідження, окрім ІФНМУ, були залучені й інші заклади вищої медичної (фармацевтичної) освіти (ЗВМ(Ф)О) України. Тому в дослідженні взяли участь 95 респондентів з Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (ЛНМУ), 79 респондентів з Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського (ТДМУ), 45 респондентів з Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова (ВНМУ), 81 респондент з Дніпропетровської медичної академії МОЗ України (ДМА). Всі вони були студентами медичних факультетів відповідних університетів, навчались за спеціальністю 222 «Медицина» і вивчали ДПНП «МІ» в обсязі 2-х модулів (105 годин) на II курсі (2017–2018 навчальний рік).

За результатами анкетного опитування (групи дослідження ЛНМУ, ТДМУ, ВНМУ, ДМА, ІФНМУ) можна дійти висновку, що його учасники відповідали на сформульовані запитання обдумано і вмотивовано, а самі результати заслуговують на довіру, бо між кількостями позитивних відповідей (оцінювались 2 балами) і кількостями частково позитивних відповідей (оцінювались 1 балом), які дали суб'єкти освітнього процесу, існує достовірний від'ємний лінійний кореляційний зв'язок ($|r| \geq r^*$, $r < 0$, $|t| > t^*$ у табл. 4, ймовірність помилки першого роду $\alpha = 0,05$).

За результатами анкетного опитування (групи дослідження ЛНМУ, ТДМУ, ВНМУ, ДМА, ІФНМУ – всі групи, табл. 5) можна стверджувати, що висновки щодо підсумкового рангу кожного запитання (табл. 6) є достовірними, тому що має місце узго-

Таблиця 5 – Кількість позитивних відповідей, даних майбутніми лікарями на запитання під час анкетного опитування, %

№ з/п анкетного запитання	Група				
	ЛНМУ (n = 95)	ТДМУ (n = 79)	ВНМУ (n = 45)	ДМА (n = 81)	ІФНМУ (n = 150)
1	62,89	68,35	73,33	64,20	62,67
2	75,26	30,38	46,67	39,51	51,33
3	56,70	32,91	40,00	39,51	58,67
4	71,13	46,84	60,00	69,14	62,00
5	70,10	64,56	55,56	64,20	62,00
6	67,01	41,77	51,11	58,02	56,00
7	50,52	49,37	55,56	53,09	60,67
8	58,76	40,51	51,11	48,15	62,67
9	69,07	56,96	57,78	50,62	74,67
10	71,13	49,37	51,11	49,38	53,33
11	45,36	54,43	66,67	56,79	60,00

Таблиця 6 – Ранги запитань за кількостями позитивних відповідей (%) на них, даних майбутніми лікарями під час анкетного опитування

№ з/п анкетного запитання	Група					Підсумковий ранг
	ЛНМУ (n = 95)	ТДМУ (n = 79)	ВНМУ (n = 45)	ДМА (n = 81)	ІФНМУ (n = 150)	
1	7	1	1	2	2	1
2	1	11	10	10	11	10
3	9	10	11	10	8	11
4	2	7	3	1	4	2
5	4	2	5	2	4	2
6	6	8	7	4	9	8
7	10	5	5	6	6	6
8	8	9	7	9	2	9
9	5	3	4	7	1	4
10	2	5	7	8	10	6
11	11	4	2	5	7	5

дженість експертних оцінок учасників дослідження – рангів, присвоєних анкетним запитанням за кількостями позитивних відповідей (%), даних учасниками дослідження на них (коефіцієнт конкордації $w = 0,466$ є значущим, бо $f > f^*$, $f = 3,497$, $f^* = 2,091$, $\chi^2 > \chi^{2*}$, $\chi^2 = 23,324$, $\chi^{2*} = 18,307$ за умови, що ймовірність помилки першого роду $\alpha = 0,05$).

Якщо аналізувати результати анкетного опитування за рангами, присвоєних запитанням [10] (табл. 7), то можна стверджувати, що під час навчання ДПНП «МІ» майбутні лікарі в пріоритеті:

- позитивно ставляться до виконання самостійної роботи в процесі формування ІТ-компетентності;
- вважають, що виконання завдань індивідуальної самостійної роботи сприяє набуттю знань, умінь і навичок за умови формування ІТ-компетентності;
- переконані, що набувають знань, умінь і навичок у межах формування ІТ-компетентності під час виконання завдань самостійної роботи за допомогою розробле-

них посібників, достатніх для виконання завдань на практичних заняттях;

- вважають, що вирішення з використанням розроблених посібників завдань, спрямованих на формування ІТ-компетентності під час самостійної роботи, допомагає підготуватись до поточних і підсумкових модульних контролів;
- дотримуються думки, що самоосвітнє формування ІТ-компетентності з використанням розроблених посібників забезпечує набуття суб'єктами освітнього процесу професійної компетентності;
- вважають, що самостійно формуючи ІТ-компетентності за допомогою розроблених посібників, можна набути знань, умінь і навичок, достатніх для виконання завдань під час поточних і підсумкових модульних контролів;
- дотримуються думки, що, формуючи ІТ-компетентність під час виконання завдань самостійної роботи, можна підготу-

Таблиця 7 – Ранги запитань за кількостями позитивних відповідей (%) на них, даних майбутніми лікарями під час анкетного опитування

№ з/п	Анкетне запитання	Групи ІФНМУ		Підсумковий ранг (всі групи)
		I група (n = 78)	II група (n = 72)	
1	Як Ви ставитесь до виконання самостійної роботи в процесі формування ІТ-компетентності?	7	1	1
2	Чи використовуєте Ви розроблені посібники з метою реалізації самостійної роботи в процесі формування ІТ-компетентності під час вивчення ДПНП «МІ»?	11	11	10
3	Чи завжди зрозумілі Вам завдання для самостійного виконання, котрі наведення в розроблених посібниках?	4	9	11
4	Чи набуваєте Ви знань, умінь і навичок у межах формування ІТ-компетентності під час виконання завдань самостійної роботи за допомогою розроблених посібників, достатніх для виконання завдань на практичних заняттях?	2	7	2
5	Чи сприяє виконання завдань індивідуальної самостійної роботи набуттю Вами знань, умінь і навичок у межах формування ІТ-компетентності?	6	3	2
6	Чи відображений зміст завдань самостійної роботи в завданнях розрахунково-графічних, контрольних, курсових робіт (проектів), поточних і підсумкових модульних контролів?	9	7	8
7	Чи дозволяє Вам виконання завдань самостійної роботи підготуватись до виконання навчально-дослідницьких завдань?	5	5	6
8	Чи допомагають Вам розроблені посібники самостійно виконувати завдання розрахунково-графічних, контрольних, курсових робіт (проектів)?	3	5	9
9	Чи допомагає Вам вирішення завдань під час самостійної роботи з використанням розроблених посібників у підготовці до поточних і підсумкових модульних контролів?	1	1	4
10	Чи набуваєте Ви знань, умінь і навичок у межах самоосвітнього формування ІТ-компетентності за допомогою розроблених посібників, достатніх для виконання завдань під час поточних і підсумкових модульних контролів?	9	10	6
11	Чи забезпечує самоосвітнє формування ІТ-компетентності з використанням розроблених посібників набуттю Вами професійної компетентності?	8	3	5

ватися до виконання навчально-дослідницьких завдань;

- вважають за позитивне, що зміст завдань самостійної роботи відображений у завданнях розрахунково-графічних, контрольних, курсових робіт (проектів), поточних і підсумкових модульних контролів;
- переконані, що розроблені посібники допомагають самостійно виконувати завдання розрахунково-графічних, контрольних, курсових робіт (проектів);
- виконуючи самостійну роботу, використовують розроблені посібники з метою формування ІТ-компетентності;
- завжди розуміють завдання для самостійного виконання, котрі наведення в розроблених посібниках.

Порівнюючи значення рангів (табл. 7), присвоєних запитанням за кількостями позитивних відповідей (%) на них, даних учасниками дослідження

під час анкетного опитування, варто зазначити, що фрагментарне чи регулярне використання майбутніми лікарями розроблених посібників з метою навчання ДПНП «МІ» суттєво впливає на розвиток ставлення до самостійної роботи, а також на її організацію і реалізацію в процесі формування ІТ-компетентності (I і II групи відповідно в порівнянні зі всіма групами, табл. 7).

Аналізуючи результати анкетного опитування, можна стверджувати, що майбутні лікарі, котрі під час навчання ДПНП «МІ» постійно використовують розроблені посібники (II група, табл. 7), за позитивного ставлення до виконання самостійної роботи першочергово вважають, що самоосвітнє формування ІТ-компетентності забезпечує набуття професійної компетентності, бо виконання професійно спрямованих завдань індивідуальної самостійної роботи з використанням розроблених посібників сприяє набуттю професійно

спрямованих знань, умінь і навичок. Також вони дотримуються думки, що виконання завдань самостійної роботи з використанням розроблених посібників дозволяє не тільки підготуватись до виконання, але й успішно виконувати навчально-дослідницькі завдання – розрахунково-графічні, контрольні, курсові роботи (проекти), завдання поточних і підсумкових модульних контролів. На нашу думку, більш пріоритетне акцентування уваги майбутніми лікарями, котрі в процесі навчання ДПНП «МІ» використовують розроблені посібники, в порівнянні з іншими учасниками дослідження (всі групи) на виконанні навчально-дослідницьких завдань обумовлене активізацією

їх пізнавальної творчої активності під час виконання самостійної роботи і сприяє розвитку критичного мислення за умови формування ІТ-компетентності.

У підсумку дослідження можна стверджувати, що під час навчання ДПНП «МІ» майбутні лікарі позитивно ставляться до виконання самостійної роботи в процесі формування ІТ-компетентності, зокрема і з використанням розроблених посібників. Тому їх можна вважати ефективним засобом організації і реалізації самостійної роботи майбутніх фахівців під час навчання зазначеній ДПНП, що забезпечує формування їх ІТ-компетентності.

Список використаних джерел

1. Айзенберг А. Я. Самообразование: история, теория и современные проблемы. Москва: Высшая школа, 1986. 128 с.
2. Алексюк А. М. Педагогика вищої освіти України. Історія. Теорія. Київ: Либідь, 1998. 560 с.
3. Васляева М. Ю. Модель организации самостоятельной работы студентов при изучении иностранного языка с использованием Интернет-ресурсов. *Молодой ученый*. 2014. № 13 (72). С. 244-250.
4. Винник В. К. Модель организации самостоятельной работы студентов с применением учебной платформы Moodle. *Современные проблемы науки и образования*. 2013. № 3. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/model-organizatsii-samostoyatelnoy-raboty-studentov-s-primeneniem-uchebnoy-platformy-moodle>
5. Гончарова Ю. А. Организация самостоятельной работы студентов: методические рекомендации для преподавателей. Воронеж: ВГУ, 2007. 27 с.
6. Громцева А. К. Самообразование как социальная категория: учеб.-методич. пособие к спецкурсу для студ. пед. ин-тов. Москва: Просвещение, 1983. 144 с.
7. Загвязинский В. И. Теория обучения: Современная интерпретация. Москва: Издательский центр «Академия», 2007. 192 с.
8. Задорожна І. П. Модель організації самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англійською мовною комунікативною компетенцією. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2012. № 2. С. 66-72.
9. Зимняя И. А. Педагогическая психология. Москва: Логос, 2003. 384 с.
10. Добровольська А. М. Самостійна робота як засіб формування ІТ-компетентності майбутніх лікарів і провізорів. *Наука і освіта. Серія: Педагогіка*. 2016. № 12. С. 74-81.
11. Калугин Ю. Е. Связующие элементы образования и самообразования: учеб. пособие. Челябинск: Изд-во ЮУрГУ, 1998. 104 с.
12. Коджаспирова Г. М., Коджаспиров А. Ю. Педагогический словарь. Москва: Издательский центр «Академия», 2000. 176 с.
13. Коробченко А. А. Теоретичні основи організації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького*. 2009. № 2. С. 126-138.
14. Лаврентьева О. О. Сучасні підходи до організації самостійної роботи студентів вищих педагогічних навчальних закладів. *Science and Education a New Dimension*. 2013. Vol. 1, February. P. 102-106.
15. Пидкасистый П. И. Самостоятельная познавательная деятельность школьников в обучении. Москва: Педагогика, 1980. 240 с.
16. Райский Б. Ф. Подготовка к самообразовательной деятельности. *Народное образование*. 1977. № 7. С.80-81.
17. Рубаник А., Большакова Г., Тельных Н. Самостоятельная работа студентов. *Высшее образование в России*. 2005. № 6. С. 120-124.
18. Сенашенко В., Жалкина Н. Самостоятельная работа студентов: актуальные проблемы. *Высшее образование в России*. 2006. № 7. С. 103-109.
19. Сериков Г. Н. Самообразование: Совершенствование подготовки студентов. Иркутск: Изд-во ИГУ, 1991. 232 с.
20. Уйсімбаева Н. Організація самостійної роботи майбутніх педагогів як основа їх професійної підготовки. *Наукові записки КДПУ. Серія: Педагогічні науки*. 2013. Вип. 120. С. 326-333.
21. Федорова М., Якушина Л. Модель организации внеаудиторной самостоятельной работы. *Высшее образование в России*. 2007. № 10. С. 88-90.
22. Фельдштейн Д. И. Психологические проблемы образования и самообразования современного человека. *Мир психологии*. 2003. № 4. С.267-276.
23. Ходжазян А. Б., Агранович Н. В. Особенности организации эффективной самообразовательной деятельности студентов в медицинском вузе. *Фундаментальные исследования*. 2011. № 11. С. 149-153.
24. Щеголева О. Н. Роль и место самостоятельной контролируемой работы в новой парадигме образования. *Иностранные языки в школе*. 2007. № 8. С. 66-71.
25. Щербяк Ю. А. Організація самостійної роботи майбутніх економістів у вищих навчальних закладах. *Науковий вісник Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогіка*. 2013. Вип. 2. С. 44-52.

26. Яворська Т. Соціально-історичні передумови розвитку самоосвітньої діяльності особистості: теоретичний аспект. *Збірник наукових праць «Витоки педагогічної майстерності» Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка*. 2015. Вип. 15. С. 359-364.

References

1. Aizenberg, A. Ia. (1986) Samoobrazovanie: istoriia, teoriia i sovremennye problemy [Self-education: history, theory and contemporary problems]. Moscow: Graduate School [in Russian].
2. Aleksiuk, A. M. (1998) Pedahohika vyshchoi osvity Ukrainy. Istoriia. Teoriia [Pedagogy of higher education of Ukraine. History. Theory]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
3. Vasliaeva, M. Iu. (2014) Model organizatsii samostoiatelnoi raboty studentov pri izuchenii inostrannogo iazyka s ispolzovaniem Internet-resursov [The model of organization of independent work of students when learning a foreign language with the use of Internet resources]. *Young Scientist*, 13 (72), 244-250 [in Russian].
4. Vinnik, V. K. (2013) Model organizatsii samostoiatelnoi raboty studentov s primeneniem uchebnoi platformy Moodle [The model of organization of independent work of students with the use of the learning platform Moodle]. *Sovremennye problemy nauki i obrazovaniia*, 3. URL: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=9338> [in Russian].
5. Goncharova, Iu. A. (2007) Organizatsiia samostoiatelnoi raboty studentov: metodicheskie rekomendatsii dlia prepodavatelei [Organization of independent work of students: guidelines for teachers]. Voronezh: Voronezh State University [in Russian].
6. Gromtseva, A. K. (1983) Samoobrazovanie kak sotsialnaia kategoriia: ucheb.-metodich. posobie k spetskursu dlia stud. ped. in-tov [Self-education as a social category]. Moscow: Prosveshchenie [in Russian].
7. Zagviiazinskii, V. I. (2007) Teoriia obuchenii: Sovremennaia interpretatsiia [Learning Theory: Modern Interpretation]. Moscow: Publishing Centre "Academy" [in Russian].
8. Zadorozhna, I. P. (2012) Model orhanizatsii samostiinoi roboty maibutnikh uchyteliv z ozvolodinnia anhlomovnoiu komunikativnoiu kompetensiieiu [The model of organization of independent work of future teachers on mastering English-language communicative competence]. *The Scientific Issues of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. Series: pedagogy*, 2, 66-72 [in Ukrainian].
9. Zimniaia, I. A. (2003) Pedagogicheskaiia psikhologiiia [Pedagogical psychology]. Moscow: Logos [in Russian].
10. Dobrovolska, A. M. (2016) Samostiina robota yak zasib formuvannia IT-kompetentnosti maibutnikh likariv i provizoriv [Independent work as a means of forming future doctors and pharmacists' IT competence]. *Science and Education. Series: Pedagogy*, 12, 74-81 [in Ukrainian].
11. Kalugin, Iu. E. (1998) Sviazuiushchie elementy obrazovaniia i samoobrazovaniia: ucheb. posobie [Binding elements of education and self-education]. Chelyabinsk: Publisher of South Ural State University [in Russian].
12. Kodzhaspirova, G. M. & Kodzhaspirov, A. Iu. (2000) Pedagogicheskii slovar [Pedagogical dictionary]. Moscow: Publishing Centre "Academy" [in Russian].
13. Korobchenko, A. A. (2009) Teoretychni osnovy orhanizatsii samostiinoi roboty studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv [Theoretical bases of organization of independent work of students of higher educational institutions]. *Scientific Bulletin of Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University*, 2, 126-138 [in Ukrainian].
14. Lavrentieva, O. O. (2013) Suchasni pidkhody do orhanizatsii samostiinoi roboty studentiv vyshchyykh pedahohichnykh navchalnykh zakladiv [Modern approaches to the organization of independent work of students of higher pedagogical educational institutions]. *Science and Education a New Dimension*, 1, 102-106 [in Ukrainian].
15. Pidkasiysty, P. I. (1980) Samostoiatelnaia poznavatelnaia deiatelnost shkolnikov v obuchenii [Independent cognitive activity of schoolchildren in training]. Moscow: Pedagogy [in Russian].
16. Raiskii, B. F. (1977) Podgotovka k samoobrazovatelnoi deiatelnosti [Preparing for self-education activity]. *Narodnoe obrazovanie*, 7, 80-81 [in Russian].
17. Rubanik, A., Bolshakova, G., & Telnikh, N. (2005) Samostoiatelnaia robota studentov [Independent work of students]. *Higher Education in Russia*, 6, 120-124 [in Russian].
18. Senashenko, V. & Zhalkina, N. (2006) Samostoiatelnaia robota studentov: aktualnye problemy [Independent work of students: actual problems]. *Higher Education in Russia*, 7, 103-109 [in Russian].
19. Serikov, G. N. (1991) Samoobrazovanie: Sovershenstvovanie podgotovki studentov [Self-education: Improving the training of students]. Irkutsk: Irkutsk State University Publishing House [in Russian].
20. Uisimbaieva, N. (2013) Orhanizatsiia samostiinoi roboty maibutnikh pedahohiv yak osnova yikh profesiinoi pidhotovky [Organization of independent work of future teachers as the basis of their professional training]. *Academic Notes of Kirovograd Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University. Series: Pedagogical sciences*, 120, 326-333 [in Ukrainian].
21. Fedorova, M. & Iakushina, L. (2007) Model organizatsii vneauditornoi samostoiatelnoi raboty [The model of organization of extracurricular independent work]. *Higher Education in Russia*, 10, 88-90 [in Russian].
22. Feldshtein, D. I. (2003) Psikhologicheskie problemy obrazovaniia i samoobrazovaniia sovremennogo cheloveka [Psychological problems of education and self-education of modern man]. *The World of Psychology*, 4, 267-276 [in Russian].
23. Khodzhaian, A. B. & Agranovich, N. V. (2011) Osobennosti organizatsii effektivnoi samoobrazovatelnoi deiatelnosti studentov v meditsinskom vuze [Features of the organization of effective self-education activity of students in a medical institution of higher education]. *Fundamental research*, 11-1, 149-153 [in Russian].
24. Shchegoleva, O. N. (2007) Rol i mesto samostoiatelnoi kontroliruemoi roboty v novoi paradigme obrazovaniia [The role and place of independent controlled work in the new paradigm of education]. *Foreign languages at school*, 8, 66-71 [in Russian].
25. Shcherbiak, Yu. A. (2013) Orhanizatsiia samostiinoi roboty maibutnikh ekonomistiv u vyshchyykh navchalnykh zakladakh [Organization of independent work of future economists in higher educational institution]. *Scientific Bulletin of Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical Institute named after Taras Shevchenko. Series: Pedagogy*, 2, 44-52 [in Ukrainian].
26. Iavorska, T. (2015) Sotsialno-istorychni peredumovy rozvytku samoosvitnoi diialnosti osobystosti: teoretychnyi aspekt [Socio-historical background of development of self-education activity of the person: theoretical aspect]. *The sources of pedagogical skills*, 15, 359-364 [in Ukrainian].

Анна Добровольская. Формирования ИТ-компетентности будущих врачей во время обучения медицинской информатике: отношение к самостоятельной работе

В статье акцентировано внимание на понятии «самостоятельная работа» в контексте его использования в процессе формирования информационно-технологической компетентности (ИТ-компетентности) будущих врачей во время обучения дисциплине естественнонаучной подготовки (ДЕП) «Медицинская информатика» («МИ»). В пределах разработанной анкеты проведен опрос субъектов исследования, а также оценены его результаты с использованием соответствующих методов математической статистики. Получен вывод, что в процессе формирования ИТ-компетентности во время обучения ДЕП «МИ» имеет место положительное отношение будущих специалистов к самостоятельной работе. Установлено, что фрагментарное или регулярное использование будущими врачами разработанных пособий с целью обучения ДЕП «МИ» существенно влияет на развитие отношения к самостоятельной работе, а также на ее организацию и реализацию в процессе формирования ИТ-компетентности. Получен вывод, что учебные пособия можно считать эффективным средством организации и реализации самостоятельной работы будущих специалистов во время обучения ДЕП «МИ», которая обеспечивает формирование их ИТ-компетентности.

Ключевые слова: ИТ-компетентность; самостоятельная работа; ранги.

Anna Dobrovolska. Formation of the IT competence of future doctors during teaching Medical Informatics: attitude to independent work

In the article, attention has been focused on the concept of «independent work» in the context of its use in the process of formation of the information technology competence (the IT competence) of future doctors during teaching the discipline of naturally scientific preparation «Medical Informatics» («MI»). We have conducted the survey of the subjects of the research and evaluated its results using the appropriate methods of mathematical statistics within the limits of the developed questionnaire. It has been concluded that in the process of formation of the IT competence during teaching the discipline of naturally scientific preparation «MI» there is the positive attitude of future specialists to the independent work. We have established that fragmentary or regular use of the developed manuals by future doctors for the purpose of studying the discipline of naturally scientific preparation «MI» significantly affects the development of attitude to independent work and as well as its organization and implementation in the process of formation of the IT competence. It has been concluded that the training manuals can be considered as effective means of organization and implementation of independent work of future specialists during teaching the discipline of naturally scientific preparation «MI», which provides the formation of their IT competence.

Key words: IT competence; independent work; ranks.

УДК 37.378

Тетяна ЗОРОЧКІНА

кандидат педагогічних наук, доцент Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, Україна
e-mail: zvezdochcina@gmail.com

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ І УКРАЇНИ

У статті розглядається порівняльний аналіз тенденцій підготовки вчителів початкової школи Великої Британії і України. Висвітлено, що робота по підготовці вчителя і вдосконалення його професійного рівня у Великій Британії спрямована на підвищення якості освіти. Представлено динаміку розвитку державних ЗВО України та кількості підготовлених студентів. Розглянуто показники підготовки педагогічних працівників денної і заочної форми навчання у Великій Британії. Наголошено, що заочна освіта у Великій Британії стає все більш популярною та, будучи прогресивною й найбільш доступною, стрімко розвивається. Заочні навчальні програми пропонують ефективно, вигідно і зручне підвищення рівня освіти. Розкрито, що на рівні пост-дипломного навчання практикується два основних види курсів: теоретичний і науково-дослідний.

Ключові слова: підготовка вчителів початкової школи, Велика Британія, Україна, університети, освіта.

Високі показники освіченості населення України не приносять очікуваних вигод її населенню та економіці через низьку якість освіти та її невідповідність сучасним потребам ринку праці [1, 19], для покращення яких потрібно вжити відповідних заходів.

Що стосується якості підготовки вчителів початкової школи у Великій Британії, зазначаємо, що нинішній глобальний соціально-економічний та технологічний контекст поставив освіту в центрі європейської стратегії сталого розвитку та конкурентоспроможності. Відбувається посилен-